

1-а ШПАЛЬТА

Роман Лунь: «Четверта хвиля» хоче голосувати...

Світлана БОЖКО

ФОТО ОЛЕКСАНДРА БУРКОВСЬКОГО

**РОМАН ЛУНЬ: ЛЮБИТЬ УКРАЇНУ,
СЛУЖИТЬ УКРАЇНІ, БУДЬТЕ УКРАЇНЦЯМИ
ДУШЕЮ**

Голова товариства «Сила духу», представник Українського фонду культури у США та Канаді належить до так званої «четвертої хвилі» української еміграції.

Засноване Романом Лунем та його дружиною Данилою товариство виховує серед українців за кордоном повагу до культури та історії рідного народу, відкриває Америці нову, незалежну Україну, яку раніше сприймали як синонім слів «Чорнобиль», «злидні», «кримінал»... До уваги читачів «Дня» розмова з відомим громадським діячем про те, як законодавчо урівняти у правах 7 млн. громадян України, що нині мешкають за кордоном, як зберегти українців для України та побудувати в Києві Всесвітній український культурний центр, який зібрав би воедино всю пам'ять про українську діаспору в світі.

— Українська діаспора за кордоном поповнює інтелектуальну та політичну еліту чужих держав. Багато людей поодиночі зробили для іміджу України більше, ніж сама держава для себе, — вважає Роман Лунь. — Згадаймо, зокрема, відомого скульптора Петра Капшученка, найстарішу вишивальницю Євдокію Сорочанюк (яка отримала премію від президента США Клінтона), бізнесмена Петра Яцика і багато інших. А українські кредитні кооперативні спілки в Канаді та США! Це, мабуть, єдина

фінансова структура за кордоном, що була побудована за національною ознакою. Але чи знають в Україні про своїх видатних земляків? На жаль, ми все ще відокремлені від України. А йдеться ж про майже двадцять мільйонів українців! Здебільшого це сильні люди, які зберегли любов до Батьківщини, і разом вони є величезною силою. Сьогодні ця світова спільнота українців може допомогти в духовній розбудові нашої держави. Водночас вони хочуть, щоб Україна також цікавилася ними. Але, на жаль, держава недостатньо приділяє уваги українцям поза межами країни.

— Ситуація нині змінюється. Так, на підтримку Державної програми співпраці з закордонними українцями цього року уряд виділив із Стабілізаційного фонду додатково 47 мільйонів гривень для забезпечення потреб громад за кордоном. Зокрема, Держкомтелерадіо на здійснення проекту «Українська книга» додатково отримає цього року 3 мільйони гривень (усі книги будуть передані Міністерству закордонних справ для передачі громадам за кордоном)...

— Ми це поки не відчули, за останні п'ять років на проекти товариства «Сила духу» ми вклали, взявши кредит, власні кошти — а це понад двісті тисяч доларів. Ви кажете про 3 млн. гривень на книжки, а Росія минулого року виділила біля 15 млн. доларів лише на підтримку російської мови і лише в Америці! Так, у Києві діють: Російський центр науки і культури, Гете-інститут, Французький культурний центр, Італійський інститут культури, Польський інститут, а в Дніпропетровську створено найбільший в світі Єврейський культурний центр. Ми розуміємо, що у період економічної кризи не варто сподіватися на щось надзвичайне. Втім, є реальні сьогодення за кордоном проживає понад 7 мільйонів громадян України, які позбавлені основного конституційного права обирати і бути обраними. Тому і впливати на ситуацію в Україні у них немає можливості. Для реалізації цих прав нічого не було зроблено за всі 18 років незалежності. Про це я говорив з трибуни Верховної Ради України на парламентських слуханнях «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці», що відбулися в жовтні цього року.

Ми, громадяни України, представники так званої четвертої хвилі еміграції (а сьогодні це близько 25 відсотків усіх українських виборців) пропонуємо внести зміни до Закону України про вибори. Ці зміни мають забезпечити всім українським громадянам (як в Україні, так і за кордоном) можливість брати участь у виборчому процесі з активним чи пасивним виборчим правом — правом обирати і бути обраним та з запровадженням практики поштового голосування для громадян України за кордоном. До речі, така практика широко використовується за кордоном серед громадян інших країн. Сьогодні за нормою чинного закону обирати мають право лише ті громадяни України за кордоном, які стоять на консульському обліку, а це один відсоток від їхньої загальної чисельності. Проте обов'язок Української держави полягає не лише в тому, щоб забезпечити своїм громадянам умови для реалізації ними свого права за межами Батьківщини та сприяти їхній інтеграції в інші суспільства, а насамперед у тому, щоб максимально гарантувати кожному громадянину соціальний захист і всі людські права у себе вдома.

— Після виступу в парламенті вас почули?

— Цими днями у Верховній Раді триває обговорення змін до Закону про вибори президента. На мій погляд, ті зміни, що пропонуються окремими депутатами, тільки ускладнюють можливість громадян України за кордоном брати участь у виборах. А оскільки взагалі не обговорюється питання можливості й принцип створення додаткових виборчих закордонних дільниць, то суттєвих змін не відбудеться! Навіть при всьому бажанні понад 300 тисяч громадян України, що мешкають, скажімо, в Іспанії, не зможуть фізично проголосувати на одній-єдиній виборчій дільниці у Мадриді. Тому, на жаль, мушу констатувати: на парламентських слуханнях нас депутати не почули. Можливо, хто-небудь із кандидатів у президенти прислухається до думки 7 млн. громадян України за кордоном?

— Пане Романе, ви автор ідеї створити в Києві Всесвітній український культурно-інформаційний центр. Чи є якісь зрушення щодо реалізації цього проекту?

— На мою думку, створення такого центру об'єднало б українців усіх чотирьох хвиль еміграції. У такому центрі можна зберігати на цифрових носіях інформацію про діаспору — про українців і для українців. Адже для історії важливо все — відомості про перші поселення українців в різних країнах, назви газет, які вони випускали, та в яких ансамблях танцювали, аж до сучасного життя українців із діаспори. Крім того, в центрі мають постійно діяти виставковий і театральний зали, в яких відбуватимуться Дні культури українців із різних країн. Цей центр став би місцем дипломатичних зустрічей офіційних осіб, що приїждять в Україну з-за кордону. Наприклад, прибув до України президент Бразилії, і в один із днів його візиту наш президент влаштує для нього прийом у Всесвітньому українському культурному центрі, де на величезних плазмових екранах демонструється уся інформація про українців Бразилії, про видатних осіб, які стали невід'ємною часткою політичної та інтелектуальної еліти цієї держави.

— Як до вашої ідеї поставилася офіційна Україна?

день

— Переговори щодо створення Всесвітнього культурного-інформаційного центру я веду, починаючи з 2004 року. На Всесвітньому форумі українців в Києві в 2007 році делегати схвалили цю ідею. Було багато публікацій в українській ЗМІ з цього приводу, є підтримка відомих діячів культури, навіть благословення Патріарха Філарета. Я мав кілька неформальних зустрічей з Президентом України Віктором Ющенком. На словах він дуже схвально відгукнувся про цей проект. І кожного разу зазначає, що треба зустрітися і обговорити його. Втім... або у Президента є важливіші справи, або його Секретаріат працює не дуже вправно. Офіційної зустрічі так і не відбулося, хоча я неодноразово письмово і усно звертався до pana Ющенка.

— Можливо, ідея не знаходить свого продовження, тому що потребує для реалізації великих капіталовкладень, а у кризові часи починати такі проекти вельми ризиковано?

— Якщо хтось не хоче робити, то шукає причини, а хто хоче зробити — шукає засіб. Наразі важко сказати, скільки коштів потрібно для створення центру, однак я переконаний, що проблем із грошима не буде. Є різні варіанти, як отримати кошти на цей проект, навіть були певні зустрічі й переговори. Багато українців і в Україні, і за кордоном вже сьогодні згодні вкласти кошти в таку справу, оскільки прагнуть, щоб про їхнє життя і здобутки дізналися на батьківщині й у світі. Від української влади ми чекаємо перш за все розуміння та офіційного підтвердження, що наша ідея цікава і потрібна. І першим кроком до її реалізації було б визначення місця розташування майбутнього центру. Колись я пропонував як найкращий варіант незавершену будівлю колишньої дирекції виставок України на вул. Інститутській у Києві, поблизу Нацбанку. Однак у свій черговий приїзд незавершеної будівля я вже не побачив. Кажуть, у земельної ділянки з'явився новий власник. Отже, місце звільнено під будівництво готельно-розважального комплексу. Звичайно, будувати готелі треба, і розраховувати на інвестиції з-за кордону теж, та не слід забувати: від ставлення держави до своїх громадян, де б вони не жили, залежить ставлення інших держав до України. Любіть Україну, служіть Україні, будьте українцями душою!

ДОВІДКА «Дня»

Роман Остапович Лунь — представник Українського фонду культури в США та Канаді з 1991 року, співзасновник товариства «Сила духу» в Філадельфії. Автор багатьох мистецьких проектів — художніх виставок, театральних вистав, які здійснюються силами Товариства «Сила духу».

У 1993 організував передачу й відправу архіву Уласа Самчука з Торонто до Києва, а в 1997 році архіву уряду України в екзипі до Філадельфії до Києва.

У 2002—2009 роках разом з дружиною, членом Спілки художників України Даниїлою Лунь поставив різдвяні вистави «Мир і спокій вашому дому» та «Українське різдво в Америці», які пройшли на багатьох сценах, фестивалях і культурних центрах у США, зокрема — в ООН (Нью-Йорк), міжнародний фестиваль «Світел» в Вашингтоні, Українському культурному центрі (Філадельфія), Українському Інституті Америки (Нью-Йорк), на Національній виставці України в США (Чикаго), у посольстві України в США (Вашингтон) та ін. В Україні прем'єра різдвяної вистави відбулася в 2006 році в київській Національній опері. Завдяки прямій трансляції Першого Національного її подивилися сотні тисяч українських глядачів.

В 2006—2009 роках Роман і Даниїла Луні організували в Вашингтоні, Філадельфії та Києві унікальні авторські виставки різдвяних лялькових композицій «Україна колядує» та «Світ Марії Приймаченко очима дітей з Америки», які відвідали сотні тисяч глядачів у США та в Україні. Детальніше про проекти товариства «Сила духу» дивіться на сайті: www.powerofspirit.org.

№200, четвер, 5 листопада 2009